

VV - commissie Voldoende Water

Aard Voorstel	VV-Besluitnota	
Vergaderdatum	18-01-2017	Agendapuntnummer 5.a.
Onderwerp	Vaststellen boezemstudie	
Collegevergadering	06-12-2016	
VV-vergadering	VV: 01-02-2017	
Portefeuillehouder	J.J.J. Langeslag	
Corsanummer	16.089942	
BABS id	4919	
Bijlagen	Bijlage: Beeldnota boezemstudie - vs 25	

(concept) De verenigde vergadering

besluit:

1. De resultaten van de boezemstudie vast te stellen. Hiermee wordt een stevige basis gelegd om het Rijnlandse watersysteem samen met de omgeving goed voor te bereiden op de toekomst.
2. Proactief met de omgeving te werken aan een klimaatbestendig watersysteem/gebied en daarbij ook de (landelijke) discussie te voeren over de huidige kostenverdeling van het waterbeheer.
3. Om het huidige beschermingsniveau van het watersysteem te handhaven en daarvoor de aanvullende Rijnlandse beheernorm te blijven gebruiken, naast de vereiste wettelijke wateroverlastnormen.
4. De reeds geplande maatregelen (waaronder de aanleg van de piekberging Haarlemmermeerpolder) onverminderd door te zetten.
5. De volgende aanvullende maatregelen voor te bereiden: verhogen betrouwbaarheid boezemgemalen en verdere implementatie van Slimwatermanagement.
6. Te onderzoeken of een deel van de wateroverlastopgave van de polders doelmatig kan worden overgeheveld naar de boezem en welke maatregelen daar voor nodig zijn.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. de resultaten van de boezemstudie vast te stellen. Hiermee wordt een stevige basis gelegd om het Rijnlandse watersysteem samen met de omgeving goed voor te bereiden op de toekomst.
2. proactief met de omgeving te werken aan een klimaatbestendig watersysteem/gebied en daarbij ook de (landelijke) discussie te voeren over de huidige kostenverdeling van het waterbeheer.
3. om het huidige beschermingsniveau van het watersysteem te handhaven en daarvoor de aanvullende Rijnlandse beheernorm te blijven gebruiken, naast de vereiste wettelijke wateroverlastnormen.
4. de reeds geplande maatregelen (waaronder de aanleg van de piekberging Haarlemmermeerpolder) onverminderd door te zetten.
5. de volgende aanvullende maatregelen voor te bereiden: verhogen betrouwbaarheid boezemgemalen en verdere implementatie van Slimwatermanagement*.
6. te onderzoeken of een deel van de wateroverlastopgave van de polders doelmatig kan worden overgeheveld naar de boezem en welke maatregelen daar voor nodig zijn.

Context

De effecten van klimaatverandering worden steeds duidelijker zichtbaar. We hebben vaker te maken met natte winters en hevige (zomer)buien. Dit zorgt regelmatig voor wateroverlast. Dat het klimaat verandert, blijkt ook uit de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI (2014). Naar aanleiding hiervan heeft Rijnland de boezemstudie uitgevoerd. Deze studie geeft inzicht in de gevolgen van klimaatverandering op het waterbeheer van Rijnland en geeft een beeld van mogelijke maatregelen die wij samen met onze omgeving (provincies, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven en inwoners) moeten treffen.

In bijlage 1 worden de resultaten van de boezemstudie samengevat weergegeven.

De boezemstudie kijkt alleen naar de effecten van wateroverlast voor het watersysteem en de regionale waterkeringen. De gevolgen van droogte worden in een aparte studie onderzocht. Gezien de onderlinge relaties, vindt er nauwe afstemming plaats tussen deze twee studies, inclusief de relatie met de waterkwaliteitstrajecten. Dit doen we in nauwe samenwerking met de aangrenzende waterbeheerders.

**Toelichting Slimwatermanagement:*

Onder Slim watermanagement vallen alle maatregelen met betrekking tot het verbeteren van het dagelijkse waterbeheer, zoals: verdere afstemming met de aangrenzende waterbeheerders, verbeteren weervoorspellingen, het (verder) verhogen van de effectiviteit van voormalen en dergelijke. Het gaat daarbij om relatief eenvoudige beheermaatregelen, zonder dat er allerlei grote werkzaamheden moeten worden uitgevoerd.

Argumenten

1.1 de boezemstudie leert dat de druk op het watersysteem fors is toegenomen

Uit de boezemstudie blijkt dat de gevolgen van klimaatverandering voor het watersysteem van Rijnland een stuk groter zijn dan tot nu toe is aangenomen. Vooral voor de polders heeft dit grote gevolgen. De nieuwe klimaatscenario's laten voor de polders zien dat er zich opnieuw een forse opgave aandient. Dit betekent dat we samen met de omgeving flink aan de slag moeten. De boezemstudie legt daarvoor een goede basis.

2.1 het is noodzakelijk om water te verbinden met de maatschappelijke opgaven

De uitdagingen waar we als gevolg van de klimaatverandering voor gesteld staan, kan Rijnland niet alleen aanpakken. Er is binnen het beheergebied van Rijnland een omvangrijke opgave op het gebied van wonen, werken, natuur en recreëren. Water maakt daar vaak deel van uit. Provincies, gemeenten, waterschappen, inwoners en marktpartijen hebben daarbij elk een eigen verantwoordelijkheid en belang. Samenwerking, vanuit de eigen taken en verantwoordelijkheden, is cruciaal om de verschillende opgaven te kunnen realiseren. Belangrijk aandachtspunt daarbij is dat de Rijnlandse investeringen alleen renderen als ook de andere stakeholders, met name de gemeenten, hun deel van de wateropgave pakken. Het gaat daarbij vooral om een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte en de tuinen.

Door aan de voorkant mee te denken over de ruimtelijke inrichting kan met 'slimme' oplossingen een hoop schade/overlast worden voorkomen. Niet tegen het water strijdend, maar juist met het water mee bewegend. Door het beheergebied, tegen zo laag mogelijk kosten, in te richten met innovatieve en duurzame oplossingen kunnen ook toekomstige generaties prettig wonen, werken en recreëren.

2.2 daarmee geven we invulling aan de wens van de omgeving om samen te werken

In november 2016 hebben we de belangrijkste stakeholders (acht gemeenten, aangrenzende waterbeheerders, provincie Noord-Holland, Land- en tuinbouworganisatie, Natuur & Milieu organisaties) over de boezemstudie gesproken. Hieruit blijkt dat de stakeholders de geschetste problematiek herkennen en deze ook goed kunnen gebruiken om binnen de eigen organisatie het waterbewustzijn te verhogen. De stakeholders zien dan ook graag dat Rijnland via de lijn van de strategische omgevingsagenda's en de omgevingsvisies aan de 'voorkant' mee denkt om de gebieden klimaatbestendig in te richten. Daarnaast denken de stakeholders graag met Rijnland mee over de verdere inzet van maatregelen, waarbij ze naast droogte ook bodemdaling als belangrijk aandachtspunt noemen.

2.3 dit geeft invulling aan de landelijke discussie over de kostenverdeling van het waterbeheer

Op basis van het OESO rapport 'Watergovernance fit for the future' doen de Unie van Waterschappen en het ministerie van Infrastructuur en Milieu onderzoek naar een duurzame en toekomstbestendige bekostiging van het waterbeheer in Nederland. De kosten van het waterbeheer zullen mede als gevolg van de klimaatverandering zeer waarschijnlijk gaan toenemen. Rijnland is op de onderzoeken aangehaakt via de Unie van Waterschappen. Hiervoor is de commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) ingesteld. Naar verwachting zal de CAB in de loop van 2017 haar resultaten en aanbevelingen ter besluitvorming aan de ledenvergadering van de Unie voorleggen. Een van de aspecten waarover de commissie zich moet buigen is de vraag is of de huidige verdeling van de lasten wel de juiste is. Dit speelt zeker in het Rijnlandse gebied met diverse belangrijke economische activiteiten, zoals Schiphol en de verschillende Greenports.

3.1 daarmee wordt de robuustheid van het watersysteem geborgd

De provinciale wateroverlastnormen vormen een absolute ondergrens, zonder robuustheid en marges om toekomstige kansen en opgaven te benutten. Deze normen

beschermen niet alle functies die overlast cq. aanzienlijke schade van hoge waterpeilen kunnen ondervinden. De eigen Rijnlandse beheernorm die Rijnland tot nu toe hanteert (sturen op een gemiddeld boezemwaterpeil van NAP -0,52 m) doet dat wel. Geadviseerd wordt om deze te blijven gebruiken. Niet meer als harde bovengrens, waarboven maatregelen genomen moeten worden, maar als richtwaarde waarop in het dagelijkse beheer wordt gestuurd.

Dit heeft primair een positief effect voor de functies die afhankelijk zijn van goed peilbeheer zoals: het voorkomen van grondwateroverlast in onder andere het bollengebied (boezemland) en het stedelijk gebied in de omgeving van Haarlem, de waterkeringen, de scheepvaart en de overstorten van gemeenten.

4.1 en 5.1 daarmee zorgen we voor een robuust watersysteem dat voldoet aan de wettelijke eisen

Hiervoor is het van belang om de reeds geprogrammeerde maatregelen uit te voeren, te weten:

- verhogen en op hoogte houden van de regionale waterkeringen. Het huidige onderhoudsprogramma van de regionale waterkeringen is erop gericht om de waterkeringen die niet aan de normen voldoen voor 2030 aan te pakken. De boezemstudie leert dat er circa 30 kilometer extra moet worden aangepakt.
- het vergroten van de bergingscapaciteit in de boezem (aanleg beide piekbergingen).
- het conform planning uitvoeren van de watergebiedsplannen (zie ook 6.1).

En de volgende aanvullende maatregelen voor te bereiden:

- het verhogen van de betrouwbaarheid van de boezemgemalen (verminderen van de faalkans).
- Met het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden in het kader van het waterakkoord te komen tot een verdere optimalisatie van het onderlinge waterbeheer (afstemming van beleid en uitvoering).
- inzet Slimwatermanagement (samenwerken met de omliggende waterbeheerders en innovatieve maatregelen).

Het gaat daarbij met name om beheermaatregelen (zoals extra preventief onderhoud) en een beperkt aantal investeringen (zoals aanschaf reserve materialen en/of noodaggregaten). De extra inzet die hiervoor noodzakelijk is wordt momenteel onderzocht.

6.1 daarmee geven we ruimte om de wateropgave in de polders effectief aan te pakken

De nieuwe klimaatscenario's laten voor de polders zien dat er zich opnieuw een forse opgave aandient. Er zijn dan ook aanvullende maatregelen in de polders noodzakelijk. Welke maatregelen dat zijn en wanneer die genomen moeten worden varieert per polder en maakt onderdeel uit van de watergebiedsplannen. In principe dient de wateroverlast in de polders zelf opgelost te worden, maar de druk om ook aan de knop 'uitbreiden poldergemaalcapaciteit' te draaien neemt toe. Er wordt onderzocht of de polders in de toekomst een deel van hun opgave doelmatig kunnen overhevelen naar de boezem en welke maatregelen daarvoor nodig zijn.

Risico's & aandachtspunten

1.1 Onzekerheid van de resultaten

In de boezemstudie zitten de nodige onzekerheden, zoals de nauwkeurigheid van het toegepaste model en de snelheid waarmee de klimaatverandering en de bodemdaling doorzetten. Dit heeft uiteraard gevolgen voor de nauwkeurigheid van de resultaten. Flexibiliteit, continue monitoring en een beheerste aanpak zijn dan ook noodzakelijk. Voldoende robuustheid moet in het watersysteem worden ingebouwd zonder dat dit enerzijds leidt tot onnodige investeringen en anderzijds niet tot een te minimalistisch ingericht systeem. De reeds geprogrammeerde maatregelen voorzien hierin.

2.4 Dit vereist van Rijnland een andere manier van werken en doen

Het gaat daarbij onder andere om:

- het actief aan de voorkant met Rijk, provincies en gemeenten meedenken over (ruimtelijke) plannen, zoals omgevingsvisies.
- strategische beleidsbeïnvloeding vaker inzetten om onze opgaven te realiseren.
- het vergroten van het waterbewustzijn van onze omgeving.
- het goed luisteren wat de omgeving wil en het benutten van de kennis en creativiteit van de omgeving.
- nieuwe vormen van samenwerking aangaan, maar ook bestaande netwerken en samenwerkingsverbanden anders en beter benutten.

3.1 Risico op schadeclaims

Door alleen te sturen op de provinciale normen en het daardoor niet nemen van een aantal maatregelen, kan de kans op wateroverlast en (aanzienlijke)schade voor een aantal functies toenemen. Dit kan leiden tot mogelijke schadeclaims. In hoeverre deze rechtmatig zijn, zal door de rechter moeten worden bepaald. Daarbij geldt het volgende: *De normering door de provincie bakent de zorgplicht af die Rijnland heeft op het vlak van het voorkomen, dan wel beperken van ontoelaatbare wateroverlast door inundatie vanuit oppervlaktewater ten gevolge van neerslag. Daarmee is er helderheid voor burgers en bedrijven over het restrisico en hun eigen verantwoordelijkheid voor de bescherming van eigen percelen, bouwwerken en roerende zaken (handboek Water; centraal informatiepunt voor wet- en regelgeving op milieugebied en omgevingsdomein).*

4.1 Financiën

Boezem:

Zoals in paragraaf 4.1 staat verwoord past het merendeel van de maatregelen die voor de boezem nodig is binnen de huidige uitvoeringsprogramma's en begroting. De volgende zaken zorgen voor extra kosten die worden meegenomen in de komende begrotingscyclus (MJP 2018 - 2021):

- De 30 km aan regionale waterkeringen die bovenop het huidige programma moeten worden aangepakt hebben circa 2 jaar extra werk tot gevolg en 6 miljoen aan extra kosten. De totale tarief consequenties vanaf 2030 ten opzichte van het omslagtarief 2017 zijn 0,4%.
Vanaf 2020 is er ruimte om deze extra trajecten aan te pakken. Voor een evenwichtige uitvoering van het hele waterkeringenprogramma wordt voorgesteld de extra trajecten over een periode van 10 jaar aan te pakken. Daarmee voldoen we aan de provinciale eis dat voor 2030 alle regionale waterkeringen op orde zijn. Concreet betekent dit dat in de periode 2020-2029 er gemiddeld per jaar 0,6 miljoen extra aan de regionale keringen wordt uitgegeven t.o.v. de huidige raming van €13 miljoen/jaar. De volledige raming wordt opgenomen in het komende MJP 2018 – 2021.
- het verhogen van de betrouwbaarheid van de boezemgemalen en Slimwatermanagement maatregelen: Zoals in paragraaf 4.1 staat aangegeven worden de extra inzet en kosten die hiervoor noodzakelijk zijn momenteel onderzocht.

Polders:

Conform planning dienen alle watergebiedsplannen in 2027 klaar te zijn, zodat alle polders dan op orde zijn. Bij de nieuw op te starten watergebiedsplannen wordt uitgegaan van de nieuwe klimaatscenario's. Dit is ook zo in de kostenramingen verwerkt. Een deel van de watergebiedsplannen die al gereed of in uitvoering zijn, is nog gebaseerd op de oude klimaatscenario's. Momenteel wordt onderzocht hoe groot de aanvullende opgave is. Vervolgens wordt gekeken of op korte termijn extra maatregelen nodig zijn of dat de maatregelen in een volgende cyclus (na 2027) kunnen worden uitgevoerd. De resultaten hiervan worden in de komende begrotingscyclus meegenomen.

Vervolgproces

Aanpassing beleidskaders

Om het in de boezemstudie geleerde in de praktijk te kunnen toepassen is verdere uitwerking/actualisatie nodig van een aantal onderliggende beleidsnota's, te weten:

- peilbesluit boezem: uitvoering 2017 – 2018.
- nota bemalingenbeleid: uitvoering 2017.
- calamiteitenbestrijdingsplan wateroverlast: uitvoering 2017.

Klimaatconferenties

Rijnland zet in op een proactieve en intensieve samenwerking met gemeenten en de diverse stakeholders. Op verschillende manieren wordt daar invulling aan gegeven. In 2017 worden er regionale klimaatconferenties georganiseerd die daar een bijdrage aan zullen leveren. Het resultaat van alle inspanningen met gemeenten en stakeholders komt samen (wordt zichtbaar) in de omgevingsvisies en de strategische samenwerkingsagenda's.

Omgevingsvisies en strategische samenwerkingsagenda's

Omgevingsvisies die Rijk, provincies en gemeenten moeten opstellen, bieden een kans om de Rijnlandse wateropgaven geïntegreerd te benaderen, te verbinden aan brede maatschappelijke opgaven en het onderwerp klimaatverandering op te pakken. Het initiatief tot het opstellen van een omgevingsvisie ligt bij andere overheden, maar Rijnland voert proactief regionaal en lokaal gesprekken om vroegtijdig aan te haken bij processen die hiervoor lopen. Om de VV hierbij aan te haken, staat in februari 2017 de informatieve VV onder andere in het teken van omgevingsvisies.

Parallel aan de omgevingsvisies, zet Rijnland in 2017 verder in op samenwerking met partners door middel van strategische samenwerkingsagenda's. Deze agenda's zijn een middel om gezamenlijke ambities en opgaven te formuleren en daarmee water te verbinden aan andere maatschappelijk opgaven. De VV wordt voor de zomer van 2017 geïnformeerd over hoe de agenda's vorderen en welke dilemma's Rijnland daarbij tegenkomt.